

Nr 86

Regeringens proposition om viss avdragsrätt vid inkomsttaxeringen för kostnader för arbetskläder;

beslutad den 20 mars 1975.

Regeringen föreslår riksdagen att antaga det förslag som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

G. E. STRÄNG

BERTIL LÖFBERG

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att avdragsrätten för kostnader för arbetskläder skall utvidgas under en period av tre år. Under denna tid avses arbetstagare och arbetsgivare träffa avtal om att arbetsgivarna i fortsättningen skall tillhandahålla sådana kläder kostnadsfritt. Kostnader för s. k. skyddsutrustning och för skyddskläder skall enligt förslaget få dras av utan beloppsbegränsning. För andra arbetskläder föreslås en avdragsrätt enligt schabloner. De nya reglerna avses skola tillämpas vid 1976—1978 års taxeringar.

Förslag till**Lag om ändring i kommunalskattelagen (1928: 370)**

Härigenom föreskrives att till anvisningarna till 33 § kommunalskattelagen (1928: 370) skall fogas en ny punkt, 5, av nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Anvisningar

till 33 §

5. Vid 1976—1978 års taxeringar gäller följande.

Avdrag medgives skattskyldig för kostnader för skyddsutrustning och skyddskläder som har varit nödvändiga för arbetets fullgörande. Med skyddsutrustning avses bland annat hjälm, skyddsglasögon, hörselskydd och skodon med stålhatta. Med skyddskläder avses sådana kläder, som har särskilda skyddsegenskaper mot frätande ämnen, mekaniska skador eller mot väta, värme eller kyla som i huvudsak har andra orsaker än klimatförhållandena.

Skattskyldig som på grund av sitt arbete har haft icke oväsentliga kostnader utöver det normala för andra arbetskläder än sådana som avses i andra stycket är i anledning härav berättigad till avdrag med 300 kronor för år räknat. Avdrag medgives endast om de ökade kostnaderna beror på att arbetskläderna på grund av arbetets beskaffenhet utsättes för starkt slitage, kraftig nedsmutsning eller annars förbrukas osedvanligt snabbt.

Riksskatteverket fastställer årligen förteckning över yrkesgrupper som kan anses ha kostnader enligt tredje stycket.

Denna lag träder i kraft en vecka efter den dag, då lagen enligt uppgift på den utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

FINANSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringsammanträde
1975-03-20

Närvarande: statsråden Sträng, ordförande, och Johansson, Holmqvist, Aspling, Geijer, Bengtsson, Norling, Löfberg, Lidbom, Carlsson, Feldt, Gustafsson, Zachrisson, Leijon, Hjelm-Wallén

Föredragande: statsrådet Sträng

Proposition om viss avdragsrätt vid inkomsttaxeringen för kostnader för arbetskläder

Inledning

Vid 1973 års riksdag framställdes motionsvägen yrkanden om avdragsrätt för kostnader för arbetskläder m. m. Riksdagen (SkU 1973: 17) avsåg motionerna under hänvisning bl. a. till att riksskatteverket (RSV) hade för avsikt att undersöka möjligheterna att ändra lagstiftningen i förevarande avseenden.

RSV har sedermera i en promemoria avgiven den 15 november 1973 framlagt förslag till viss avdragsrätt vid inkomstbeskattningen för kostnader för arbetskläder m. m. I promemorian föreslås bl. a. avdragsrätt för kostnad för skyddskläder och liknande utrustning. Den som har haft väsentliga merkostnader för andra arbetskläder än skyddskläder skall få göra avdrag härför med vissa schablonbelopp som årligen skall fastställas av RSV.

Efter remiss har yttranden över promemorian avgetts av statskontoret, kammarrätten i Stockholm, kammarrätten i Göteborg, länsstyrelserna i Stockholms, Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Västmanlands, Gävleborgs samt Norrbottens län, 1972 års skatteutredning, Svenska arbetsgivareföreningen (SAF), Sveriges hantverks- och industriorganisation (SHIO), Sveriges industriförbund (SIF), Lantbrukarnas riksförbund (LRF), Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Sveriges akademikers centralorganisation (SACO), Landsorganisationen i Sverige (LO), Föreningen Sveriges fögderichefer och Taxeringsnämndsordförandenas riksförbund (TOR). SAF och SIF har avgett gemensamt yttrande. LRF har som sitt yttrande åberopat ett inom Lantbrukarnas skattedelegation

upprättat utlåtande. LO har till sitt yttrande bifogat yttranden från Svenska byggnadsarbetareförbundet, Svenska kommunalarbetareförbundet, Svenska lantarbetareförbundet, Svenska metallindustriarbetareförbundet, Svenska målareförbundet, Svenska sjöfolksförbundet, Svenska skogsarbetareförbundet, Statsanställdas förbund samt Svenska träindustriarbetareförbundet.

Nuvarande ordning

Vid beräkning av inkomst av tjänst får enligt 33 § 1 mom. kommunalskattelagen (1928: 370), KL, avdrag göras för utgifter, som är att anse som kostnader för att fullgöra tjänsten. Avdrag får dock inte göras för levnadskostnader (20 § KL). Härtill räknas utgifter för t. ex. kläder.

Förmån av fri beklädnad eller ersättning därför räknas som skattepliktig intäkt (punkt 2 av anvisningarna till 32 § KL). Enligt 32 § 3 mom. fjärde stycket KL skall dock inte såsom intäkt upptas förmån av mindre värde, som utgått i annat än penningar. En förutsättning är dock att förmånen kan antas inte vara avsedd att utgöra direkt vederlag för utfört arbete. I punkt 3 tredje stycket av anvisningarna till 32 § KL lämnas ytterligare upplysningar om vad som skall förstås med förmån av mindre värde.

Enligt 37 § taxeringslagen (1956: 623), TL, skall kontrolluppgift med vissa undantag innehålla uppgift även om annan ersättning eller förmån, oavsett huruvida denna har utgått kontant eller såsom naturaförmån samt oavsett om densamma utgör ersättning för kostnader, som mottagaren haft att bestrida. Ett undantag har gjorts för förmåner i annat än penningar som uppenbarligen haft ett värde icke överstigande 600 kr. för helt år räknat.

I anslutning till stadgandena om förmån av mindre värde har dåvarande riksskattenämnden meddelat anvisningar (RN 1967 I nr 7: 4). Anvisningarna har senast kompletterats av RSV (Dt 1974: 44). Naturaförmånerna har härvid indelats i tre grupper. Den första gruppen består av förmåner som över huvud inte bör anses såsom skattepliktiga. Som exempel nämns fria överdrags- och skyddskläder samt fri tvätt av dylika. En andra grupp omfattar förmåner vilkas skatteplikt beror av värdet. Skattefriheten anknyter här till det nyss nämnda beloppet 600 kr. Som exempel kan nämnas tillhandahållande till nedsatt pris av beklädnad i och för tjänsten (annat än överdrags- och skyddskläder). Den tredje gruppen avser förmåner som alltid bör anses såsom skattepliktiga och hit hör bl. a. fri beklädnad i och för tjänsten (annat än överdrags- och skyddskläder). Med fri förmån jämställs sådana fall, där den anställda visserligen betalar ersättning till arbetsgivaren för att få åtnjuta förmånen, men där ersättningen motsvarar en så obetydlig del av förmånens

värde att förfarandet får anses ha tillkommit för att kringgå bestämmelsen om ovillkorlig skatteplikt för den helt fria förmånen.

Frågan om avdragsrätt för kostnader för arbetskläder m. m. har prövats i åtskilliga skattemål. Regeringsrätten har i de flesta fall vägrat avdrag för kostnader av detta slag.

Den omständigheten att den skattskyldige från arbetsgivaren fått beklädnadsbidrag som har beskattats har i och för sig inte medfört att den skattskyldige medgivits avdrag för kostnad för köp av beklädnadsartiklar. Inte heller i sådana fall där personal haft viss klädsel enligt krav från arbetsgivaren eller eljest på grund av särskilda bestämmelser har avdrag medgivits (sjukvårdsbiträde). Avdrag har likaså vägrats för kostnader för inköp av arbetskläder i sådant fall, där förslitningen av dem varit onormalt stor (stationsarbetare, gjuteriarbetare). Inte heller här har den omständigheten att arbetstagare från arbetsgivaren fått ersättning för kostnader för arbetskläder, vilken ersättning upptagits som intäkt av tjänst, medfört att avdrag medgivits (svetsare, syraarbetare). Likaså har avdrag som regel vägrats för kostnader för tvätt och annat underhåll av arbetskläder.

En särställning intar i viss mån artister och musiker m. fl. Även för dessa gäller givetvis de allmänna reglerna om att avdrag medges för kostnader för intäkternas förvärvande men inte för kostnader som kan hänföras till levnadskostnader. I de fall scenkläderna haft sådan utformning och utseende (fantasikostymer) att de inte kunnat användas vid andra tillfällen än vid framträdanden har avdrag medgivits för kostnaden. Däremot har man intagit en mycket restriktiv hållning till avdrag för kostnader för normala kläder. I dessa fall har tidigare i regel avdrag medgetts med viss procent av bruttointäkterna. Avdraget har då ofta avsett även kostnader för smink, hårvård, peruk o. d.

Enligt arbetarskyddslagen och arbetarskyddskungörelsen har arbetsgivaren ansvaret för att föreskriven skyddsutrustning tillhandahålls arbetstagarna. Denna skyddsutrustning torde vara hänförlig till "fria överdrags- och skyddskläder", som i RSV:s anvisningar anges som exempel på förmån som över huvud inte bör anses som skattepliktig. Hithörande kostnader bereder normalt inte några problem i skattehänseende.

Även i avtalen mellan arbetsmarknadens parter finns bestämmelser om beklädnadsförmåner. Genomgående har arbetsgivaren att bekosta arbetstagarens skyddskläder när arbetarskyddsbestämmelserna kräver att arbetstagare skall vara utrustad med särskilda skyddskläder, när arbetet är av speciellt farlig art (exempelvis arbete med syror, impregneringsmedel o. d.) eller när arbetet är mycket smutsande. Vissa avtal går ännu längre. Så t. ex. inom varvsindustrin där ett företag ger åt snickare, kran- och traversförare m. fl. två overaller per år och åt svetsare, brännare och plåtslagare — med hänsyn till att kläderna slits här-

dare — fem overaller per år. Skatteeffekterna beror på avtalens innehåll och på hur förmånerna utgår. Om exempelvis arbetsgivaren bekostar överdrags- och skyddskläder inträder inga skatteproblem (icke skattepliktig förmån av mindre värde). Detsamma blir i regel fallet om arbetstagaren får av arbetsgivaren köpa arbets-, överdrags- och skyddskläder till nedsatt pris eftersom förmånen här torde vara värd mindre än 600 kr. En förutsättning är dock att arbetstagaren inte betalar en alltför obetydlig del av förmånens värde. Erhåller arbetstagaren i stället gottgörelse i pengar (beklädnadsersättning) blir han inkomstbeskattad härför. Får arbetstagaren fri beklädning i och för tjänsten (annat än överdrags- och skyddskläder) skall värdet härav beskattas. Om däremot arbetstagaren utan särskild ersättning får bekosta sina arbets-, överdrags- och skyddskläder uppkommer inget värde att beskatta. Den skattskyldige torde inte i något av de nu nämnda fallen vara berättigad till avdrag för de kostnader han kan ha haft.

Riksskatteverkets förslag

I promemorian framhåller RSV att de nuvarande reglerna sådana de har kommit till uttryck i rättspraxis inte ger ett tillfredsställande resultat och att en uppmjukning av reglerna därför är önskvärd.

Det framlagda förslaget har främst inriktats på sådana begränsade arbetstagargrupper som har en onormal förslitning av arbetskläder och förslaget syftar inte heller till några mer väsentliga avsteg från hittillsvarande praxis.

Avdragsrätten har bestämts med hänsyn till den inbesparing av levnadskostnader som användandet av arbetskläder medför. Avdrag för kostnad för inköp av kostym, klänning o. d. skall enligt förslaget inte medges, ej ens om det görs sannolikt, att kostnaden har visst samband med den skattskyldiges förvärsarbete. För dem som använder uniform i arbetet (militärer, restaurangpersonal, väktare, poliser, buss- och järnvägspersonal), anses uniformen ersätta personlig klädsel och således medföra en avsevärd inbesparing i normala levnadskostnader. Avdrag för kostnad för uniform bör således enligt förslaget inte medges. Detsamma gäller för arbetstagare som i sitt förvärsarbete ersätter sin vanliga klädsel med någon typ av ersättningsklädsel, t. ex. sjukvårdspersonal, lagerarbetare m. fl. Den omständigheten, att vissa skattskyldiga erhåller skattepliktiga beklädnadsförmåner, in natura eller i kontanter föreslås inte i och för sig medföra avdragsrätt.

En målsättning för RSV:s förslag har varit att söka göra skatte-reglerna neutrala; skattekonsekvenserna bör så långt möjligt vara oberoende av i vilken form beklädnadsförmåner utgår. Arbetsmarknadens parter bör inte heller påverkas av en uppmjukning av skattereglerna i sådan riktning, att de blir mindre benägna att avtalsvägen lösa frågan

om vem som skall bära kostnaden för arbetskläder. Man har även strävat efter regler som är så enkla som möjligt i taxeringsarbetet.

Det framlagda förslaget bygger på en indelning av arbetskläderna i olika kategorier. En kategori utgörs av personlig skyddsutrustning, dvs. sådana tillbehör som används för att åstadkomma erforderligt skydd mot ohälsa eller olycksfall i arbetet. Som exempel nämns hjälm, skyddsglasögon, hörselskydd, skodon med stålhatta samt andningsskydd. Dessa föremål kan för övrigt delvis jämföras med arbetsredskap. Det finns härutöver klädespersedlar, som inte kan jämföras med arbetsredskap men som ändå får anses vara anskaffade direkt med anledning av förvärvsverksamheten såsom skyddskläder. Hit hör enligt promemorian sådana kläder, som har särskilda skyddsegenskaper mot frätande ämnen, väta, värme, kyla o. d., däremot inte vanliga skyddsrockar och arbetsoveraller. En förutsättning är härvid att kravet på skyddskläder betingas av arbetsplatsens särskilda miljö och inte av klimatet. Fiskare och gruvarbetare, vilkas arbetskläder måste anpassas efter både klimatet och arbetsmiljön, avses dock kunna medges avdrag för kostnader för exempelvis inköp av oljekläder. Skattskyldiga, som arbetar i kylhus och liknande, föreslås få avdrag för kostnad för kläder som skyddar mot kyla, såsom päls, varma skodon, handskar m. m. i de fall dessa klädespersedlar kan antas ha inköpts för att så gott som uteslutande användas i förvävsarbetet. Däremot bör avdrag såsom för skyddskläder inte medges skattskyldig enbart av den anledningen att han arbetar utomhus och därför har särskilda kostnader för kläder som skyddar mot väta och kyla.

Den föreslagna avdragsrätten för personlig skyddsutrustning innebär att skattskyldiga som själva bekostar sådan utrustning skattemässigt likställs med dem som får den av arbetsgivaren. Även kostnad för underhåll och tvätt av skyddskläder avses bli avdragsgill.

En andra kategori arbetskläder är sådana som inte är skyddskläder men som utsätts för särskilt stor förslitning i arbetet. För dessa föreslås ett schablonmässigt avdrag för väsentliga merkostnader. Avdraget skall bestämmas med hänsyn till kostnaderna för såväl anskaffning som underhåll och rengöring av kläderna. Vid beräkningen av schablonbelopp för vad som skall anses utgöra väsentlig merkostnad för vissa yrkesutövare skall ett flertal faktorer beaktas. Sådan merkostnad uppkommer när arbetskläderna ofta förstörs, t. ex. på grund av sönderbränning vid svetsning under svåra förhållanden eller vid arbete med asfalt eller tjära. Så kan också vara förhållandet när arbetskläderna utsätts för stort slitage antingen genom mekanisk nötning eller på grund av ofta återkommande tvättning därför att kläderna ideligen smutsas. Väsentlig merkostnad för arbetskläder kan även anses uppkomma genom att skattskyldig i sitt arbete på grund av naturliga klimatförhållanden är utsatt för väta och kyla, t. ex. skogsarbetare.

I förslaget förutsätts att RSV skall utfärda de tillämpningsföreskrifter som behövs. Därvid avses RSV fastställa schablonbelopp för merkostnaderna för arbetstagare i olika yrkesgrupper. Vad RSV beslutat skall vara bindande vid taxeringen. För skattskyldig som tillhör av RSV angiven yrkesgrupp medges avdrag enligt schablon utan utredning om faktiska kostnader. Schablonavdragen utgör årsbelopp som reduceras om anställningen inte har omfattat helt år eller den har avsett deltid. Förteckningen avses upprättas efter samråd med berörda arbetsmarknadsparter.

Även sådan skattskyldig, som inte direkt kan hänföras till någon av RSV angiven yrkesgrupp men som på grund av sina arbetsuppgifter haft väsentliga merkostnader för arbetskläder, föreslås kunna få avdragsfrågan prövad i samband med taxeringen. Avdrag avses i sådana fall medges endast när det klart framgår, att kostnaderna för arbetskläder överstigit vad arbetstagare inom liknande yrken normalt åsamkas. En jämförelse bör i dessa fall ske med de yrkesgrupper som finns i förteckningen och avdrag medges högst med det belopp som bestämts som schablon för närmast jämförbara grupp. Högre avdrag än vad RSV fastställt för den yrkesgrupp som har den högsta förslitningen bör inte förekomma i något fall.

Vad RSV fastställt som schablonavdrag för arbetskläder förutsätts ha en annan och högre rättslig valör än de anvisningar som eventuellt kan tänkas vara erforderliga beträffande avdrag för skyddskläder. Schablonavdraget skall bestämmas med genomsnittskostnaden för arbetstagare i allmänhet som riktpunkt. Väsentlig merkostnad skall anses föreligga först om kostnader över de normala uppgår till minst 100 kr. för helt år.

Förslaget är så utformat att avdrag för arbetskläder inte kan komma i fråga för skattskyldiga med vanligt kontorsarbete. Jordbrukare, fastighetsägare och rörelseidkare kan däremot undantagsvis tänkas vara hänförliga till yrkesgrupp som upptas i RSV:s förteckning, under förutsättning att de utfört sådana arbetsuppgifter, som kan hänföras till någon yrkesgrupp i RSV:s förteckning.

Promemorieförslaget innebär ingen ändring såvitt gäller stadgandet i punkt 2 av anvisningarna till 32 § KL angående skatteplikt för beklädnadsförmån eller ersättning därför. Likaså behålls systemet med förmån av mindre värde oförändrat. Förmån av fria överdrags- och skyddskläder skall liksom hittills inte anses skattepliktig. Den ändringen föreslås dock att förmån av mindre värde i form av fri beklädning i och för tjänsten inte skall anses utgöra intäkt i de fall förmånsvärdet understiger 100 kr. per år från en och samma arbetsgivare. Härigenom undviks den nu i viss utsträckning förekommande beskattningen av rena bagatellbelopp som beklädnadsförmån.

Skattebortfallet om förslaget genomförs har beräknats vara i storleksordningen 20 milj. kr.

Remissyttrandena

Allmänt

Flertalet remissinstanser har inte velat motsätta sig att förslaget genomförs. Mest positiva till ändrad lagstiftning är de organisationer som företräder löntagarintressen. De starkaste betänkligheterna framförs av statskontoret, kammarrätterna och 1972 års skatteutredning. Bland länsstyrelserna är uppfattningarna om förslaget mer delade.

LO instämmer i de allmänna principer som präglar promemorian. Enligt LO:s uppfattning bör arbetsgivarna bestrida de speciella, ej till levnadskostnader hänförliga kostnader som t. ex. uppstår vid onormal förslitning av arbetskläder eller användande av speciell skyddsutrustning. Enär ett sådant förhållande inte råder och ej heller för tillfället kan anses bli rådande anser LO att jämställdhet bör eftersträvas mellan arbetstagarna oavsett vilka principer arbetsgivarna tillämpar för att bestrida merkostnaderna för arbetskläder. Likartade uttalanden återfinns i yttrandena från de till LO anslutna förbunden.

Förslaget tillstyrks även av TCO och SACO. SHIO har inga principiella erinringar att göra mot att rätten till avdrag för arbetskläder utvidgas.

Länsstyrelserna i Malmöhus och Norrbottens län tillstyrker att avdragsrätt vid inkomstbeskattningen för kostnader för arbetskläder m. m. införs i enlighet med förslaget. Enligt TOR är en liberalisering av lagstiftningen befogad och förslaget förordas därför. Även Föreningen Sveriges fögderichefer lämnar förslaget utan erinran och framhåller att anvisningarna utom i undantagsfall kommer att bli lätta att tillämpa för de skattskyldiga, taxeringsnämnderna och de lokala skattemyndigheterna.

Kritiska synpunkter på den föreslagna lagstiftningens uppläggning framförs från flera håll. 1972 års skatteutredning anser att frågan om kostnad för arbetskläder m. m. i första hand synes vara av facklig natur och därför lämpligen bör lösas genom uppgörelser mellan parterna på arbetsmarknaden. Om man ändå anser att sådan kostnad bör beaktas inom skattesystemet uppkommer enligt utredningen svårigheter oavsett hur en skattelättnad utformas. Mot RSV:s förslag, för vilket kan anföras skäl från materiell synpunkt, riktar utredningen invändningar både från förenklingssynpunkt och med hänsyn till de principiella och praktiska gränsdragningsproblem som förslaget medför. Skatteutredningen framhåller även att den enligt sina direktiv bl. a. bör söka finna förenklingar av skattesystemet som kan medföra lättnader såväl för den enskilde som för skatteadministrationen. Införandet av en ny avdragsrätt som berör ett stort antal skattskyldiga och endast avser ett relativt sett ringa belopp överensstämmer inte med denna målsättning och torde minska möjligheterna att förenkla deklara-tions- och taxerings-

förfarandet. Även länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län redovisar liknande tankegångar. Man påpekar vidare att förslaget kan befaras minska benägenheten hos arbetsmarknadens parter att förhandlingsvägen lösa frågan om vem som skall bära kostnaden för arbetskläder.

Statskontoret finner det angeläget att reglerna för den direkta beskattningen så långt som möjligt förenklas. Statskontoret uppskattar att avdragsrätten kan bli aktuell i 4—5 % av samtliga deklarationer eller ca 200 000 fall. Avdragets storlek kommer att variera för olika yrkesgrupper men kan antas i normalfallen komma att utgöra mellan 200 och 400 kr. Enligt statskontoret finns det omständigheter som tyder på att RSV underskattat de administrativa problemen. Som exempel nämns att avdragsrätt också skall kunna ifrågakomma för skattskyldig som inte är direkt hänförlig till någon av RSV angiven yrkesgrupp. Fältet är med andra ord fritt för avdragsyrkanden från sannolikt stora yrkesgrupper vars arbetsförhållanden har vissa likheter med de grupper som kommer att tas in i RSV:s anvisningar. En annan omständighet som försvårar granskningen är att frågan om rätt till avdrag varierar inom samma bransch mellan olika arbetsplatser beroende på vad som har avtalats. Enligt statskontoret kommer man sannolikt att få ge avkall på kontrollen vid den praktiska tillämpningen. På sikt torde detta leda till att ett yrkesgruppsavdrag uppstår utan närmare koppling till erlagda utgifter under inkomståret.

Även länsstyrelsen i Gävleborgs län påpekar risken för att förslaget om schablonavdrag kan leda till ett slentrianmässigt godkännande av avdrag som inte är sakligt motiverat.

Kammarrätten i Stockholm anser att lagstiftningsåtgärder beträffande arbetskläder bör övervägas endast om behovet härav kan anses avsevärt större än tidigare. Enligt kammarrättens uppfattning är så inte fallet. Kammarrätten i Göteborg delar däremot uppfattningen att nu gällande regler i frågan om avdrag för arbetskläder och beskattning av klädesförmåner inte är tillfredsställande. Kammarrätten avråder dock bestämt från den föreslagna lösningen närmast därför att ett avdrags-system på området skulle ställa skatteadministrationen inför svårbe-mästrade uppgifter.

En del remissinstanser förordar också andra lösningar än de som RSV föreslagit. Statskontoret påpekar att utvecklingen under årens lopp inneburit att arbetsgivaren i allt större utsträckning tillhandahåller erforderliga skyddskläder och arbetskläder av förevarande slag. Ett alternativ till RSV:s förslag skulle då vara att lagstiftningsvägen eller genom överenskommelser mellan arbetsmarknadens parter tillförsäkra arbetstagaren erforderliga skydds- och arbetskläder. Ett annat alternativ är enligt statskontoret att ändra det nuvarande schablonavdraget på 100 kr. — som infördes i mitten av 1950-talet i förenklingssyfte — och som genom penningvärdeförändringen numera har förlorat betydelse.

Kammarrätten i Göteborg anser att det bör ankomma på arbetsgivaren att tillhandahålla den skyddsutrustning samt de skydds- och överdragskläder som behövs i arbetet. Förmånen härav bör inte vara skattepliktig för den anställde. Om arbetsgivaren i stället för att tillhandahålla ifrågavarande persedlar utger ett motsvarande kontantbidrag till den anställde, bör inte heller bidraget tas upp som skattepliktig intäkt.

Skyddsutrustning och skyddskläder

Förslaget i denna del har i regel godtagits eller lämnats utan erinran av remissinstanserna. *Länsstyrelsen i Stockholms län* anser att det beträffande skyddskläder föreligger sådant nära samband mellan kostnader och förvärvsverksamheten att avdrag bör medges. *Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* framhåller att kostnader för personlig skyddsutrustning resp. skyddskläder till sin karaktär är jämförbara med kostnader för arbetsredskap och tillstyrker förslaget i denna del. Likartade synpunkter redovisas från de övriga länsstyrelserna. *Länsstyrelsen i Gävleborgs län* anser dock att den skattskyldige skall styrka sina kostnader.

1972 års skatteutredning anser att personlig skyddsutrustning och skyddskläder kan specificeras på ett tillräckligt tillfredsställande sätt för att avdrag för sådana kostnader skall kunna medges. *SAF* och *SIF* har ingen erinran mot förslaget och påpekar att redan i dag torde enligt rättspraxis avdrag kunna medges i de fall som *RSV* åsyftar med sitt förslag. Det kan dock ifrågasättas om inte förslaget är något för snävt — man föreslår att det i lagtexten använda uttrycket "varit nödvändigt" bytes mot "av honom använts" eller dylikt. Likartade synpunkter anförs av *LRF*. Enligt *SACO* bör begreppet skyddskläder även kunna omfatta sådana kläder som tandläkare, läkare, veterinärer m. fl. måste använda för att hålla en tillfredsställande hygienisk standard.

Begreppet personlig skyddsutrustning är i förslaget definierat på samma sätt som i förarbetena till arbetarskyddslagen. *LO* instämmer i princip med de begränsningar som här föreslås, men påpekar att för vissa arbetsgrupper, t. ex. skogsarbetare, bör en komplettering ske med hänsyn till de speciella arbetsförhållanden som råder inom yrket. Även fackförbunden godtar förslaget i denna del. Enligt *Svenska lantarbeta-reförbundet* bör avdraget göras från skatten i stället för från inkomsten.

Den av *RSV* gjorda uppdelningen mellan, å ena sidan, skyddsutrustning och skyddskläder och, å andra sidan, övriga arbetskläder har i regel godtagits av remissinstanserna. *Kammarrätten i Stockholm* anser det dock det vara förenat med stora svårigheter att försöka införa entydiga regler beträffande annat än för personlig skyddsutrustning och är därför tveksam om förslaget i övrigt kan läggas till grund för lagstiftning.

Övriga arbetskläder

RSV:s förslag om rätt till schablonavdrag för väsentliga merkostnader för övriga arbetskläder har fått ett mindre positivt mottagande än förslaget beträffande skyddsutrustning m. m. De remissinstanser som har motsatt sig lagförslaget har inte sällan pekat på de betydande svårigheterna att praktiskt hantera denna del. En del remissinstanser har tillstyrkt förslaget beträffande skyddskläder men inte i övrigt.

Länsstyrelsen i Stockholms län vill inte motsätta sig att förslaget genomförs även i denna del med hänsyn bl. a. till att förslaget är utarbetat inom RSV och förslaget helt bygger på att anvisningar skall utfärdas av verket. Länsstyrelserna i Göteborgs och Bohus samt Västmanlands län ställer sig tveksamma till förslaget i denna del. Länsstyrelsen i Gävleborgs län anför bl. a. följande.

Erfarenheterna från de f. n. tillämpade reglerna om vissa schablonavdrag för verktygsslitage ger vid handen, att schablonavdragen ofta yrkas, även om arbetsgivaren har bekostat all verktygsutrustning. Eftersom fråga är om obetydliga avdragsbelopp, företar taxeringsnämnden i regel inte någon utredning utan godkänner avdragen mer eller mindre slentrianmässigt. Att nu utöka floran av dylika schablonavdrag till att avse vissa arbetskläder kan verka stötande för sådana grupper av skattskyldiga, som kanske trots höga merkostnader av samma eller liknande slag inte får några avdrag — även om de uppvisar kvitton etc. för kostnaderna. Förslaget att helt utan utredning medge avdrag för skyddsutrustning, skyddskläder och andra arbetskläder tillstyrkes därför inte av länsstyrelsen, trots att länsstyrelsen i princip delar uppfattningen om att bagatellbelopp i deklarationerna inte bör föranleda rigorösa och tidskrävande kontrollåtgärder.

Länsstyrelsen tillstyrker dock att en avdragsrätt införs, inte bara för kostnader för skyddsutrustning och skyddskläder, utan även intill vissa av RSV fastställda maximibelopp och yrkeskategorier för hälften av kostnaderna för inköp av andra arbetskläder, som är utsatta för osedvanligt stort slitage eller stark nedsmutsning. Såsom förutsättning för avdragsrätt bör i båda fallen gälla att specifikation (alternativt kvitton) för kostnaderna bifogas deklarationen. Enligt länsstyrelsen bör maximibeloppen kompletteras med anvisning att avdragen inte i något fall får överstiga av RSV fastställda procentandelar av bruttointäkterna av arbetet i fråga.

SAF och SIF, som tillstyrkt avdragsrätt för skyddsutrustning m. m., är däremot kritiska mot avdragsrätten i övrigt bl. a. med tanke på svårigheterna att närmare fastlägga begreppet väsentlig merkostnad. Enligt SAF och SIF bör innan någon ändring av detta slag vidtas i fråga om avdragsrätten undersökas i vad mån skäl alltjämt föreligger att beskatta förmån av fria arbetskläder o. d. I och för sig vill man inte bestrida att

det i många fall kanske är nödvändigt att ha en form av beskattning men å andra sidan torde i sådana fall, som anges i kollektivavtalen, knappast skäl föreligga till beskattning.

LRF efterlyser en samlad bedömning av de gränsdragningsproblem som gäller i fråga om kostnader av personlig natur. LRF är kritiskt mot avdragsrätten för övriga arbetskläder och pekar även på svårigheterna att beräkna storleken av den avdragsgilla merkostnaden men vill dock inte motsätta sig förslaget.

Beträffande avdragsrätten för merkostnader för arbetskläder ansluter sig LO till utredningens huvudsakliga förslag. Vad gäller den föreslagna schabloniseringen av avdrag föreslår LO att endast ett fåtal schablonbelopp införs i vilka ett flertal yrkesgrupper kan inrymmas. Däremot ställer man sig avvisande till den föreslagna formuleringen av 33 § KL vilken säger, att avdrag endast skall beviljas för "väsentliga merkostnader". Enligt LO:s uppfattning kommer en sådan formulering att innebära starka begränsningar i avdragsrätten för vissa arbetstagar-kategorier som vid speciella tillfällen inte kan hänföras till de olika schablongrupperna. LO föreslår därför att lydelsen ersätts med "merkostnader utöver normala kostnader". Likartade påpekanden görs från flera fackförbund. *Svenska sjöfolksförbundet* påpekar att större delen av förbundets medlemmar har sådana arbetsuppgifter att de bör vara berättigade till avdrag för arbetskläder. *Svenska skogsarbetareförbundet* riktar viss kritik mot de beräkningar som har gjorts i promemorian angående skogsarbetarnas arbetskläder. *Statsanställdas förbund* påpekar att förslaget när det gäller kostnader för uniform och uniformspersedlar inte innebär någon ändring mot nu gällande bestämmelser. Uniform i arbetet skulle enligt RSV ersätta personlig klädsel. Förbundet ansluter sig till denna uppfattning endast beträffande den del av de anställda, som har valmöjlighet när det gäller arbetsklädseln. Den personal som har uniformsplikt befinner sig emellertid i en annan situation. Om den "beklädnadsförmån" som en sådan uniformspliktig har upptas till beskattning bör enligt förbundets mening också en avdragsrätt föreligga. Inom det statliga området har man avtalsvägen kommit fram till bestämmelser om vissa beklädnadsrabatter vid inköp av obligatoriska uniformspersedlar. Avdragsrätt bör därför föreligga i här avsedda fall för ett belopp motsvarande vad arbetsgivaren upptagit som förmån. Detta belopp kan beräknas motsvara den uniformspliktiga merkostnaden.

Svenska träindustriarbetareförbundet anser att förslaget bör omfatta alla yrkesgrupper som använder överdragskläder i sitt arbete. Avdrag bör medges för kostnader för överdragskläder oavsett om förbrukningen är onormal eller inte. Förbundet delar inte RSV:s uppfattning att kostnaden för övriga kläder minskar vid användning av överdragskläder. Så är däremot fallet där speciella uniformer eller liknande helt ersätter vanliga kläder i arbetet.

TCO tillstyrker förslaget men förordar att bestämmelserna tillämpas mindre snävt än vad som förutsätts i promemorian. Detta skulle t. ex. uppnås om lagtexten ändras så att kostnader som är onormalt stora för arbetskläder berättigar till avdrag i stället för att väsentliga merkostnader krävs för att avdrag skall medges. SACO anser att även yrkesgrupper med representativa arbetsuppgifter bör kunna få avdrag i vissa fall.

1972 års skatteutredning har kritiserat RSV:s lagstiftningsförslag bl. a. från den utgångspunkten att skattesystemet härigenom skulle kränglas till ytterligare. Om en avdragsrätt för väsentliga merkostnader för arbetskläder skall införas anser utredningen att det från förenklingssynpunkt skulle vara en fördel om man kunde avstå från den individuella prövningen av avdraget och endast införa schablonavdrag för olika yrkesgrupper. En sådan lösning skulle avsevärt underlätta strävanden att på längre sikt åstadkomma ett enklare skattesystem. Länsstyrelserna i Malmöhus samt Göteborgs och Bohus län anser det inte klart framgå om förslaget lämnar utrymme för en individuell prövning av sådana fall som inte skulle återfinnas i RSV:s förteckning. Länsstyrelsen i Malmöhus län anser vidare att RSV av praktiska skäl bör fastställa schablonavdrag för så många yrkesgrupper som möjligt.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län påpekar att enligt förslaget skall avdragsprövningen baseras på den skattskyldiges redogörelse i deklARATIONEN för sina arbetsuppgifter och kostnader för arbetskläder. Väsentlig merkostnad skall anses föreligga, om kostnaden för arbetskläder överstiger genomsnittskostnaden för arbetstagare i allmänhet med minst 100 kr. En individuell avdragsprövning efter dessa grunder kan enligt länsstyrelsen befaras ställa taxeringsnämnderna inför svårarbetade problem, såväl med avseende på likformig bedömning som i form av ytterligare arbetsbelastning. Även kammarrätten i Stockholm anser beloppet 100 kr. vara för lågt och föreslår 300 kr. Enligt länsstyrelsen i Västmanlands län bör beloppet vara 200 kr. och likaså kan en kvantitativ gradering i relation till årsinkomsten tänkas.

Även Statsanställdas förbund tar upp den individuella prövningen och framhåller att storleken av de olika avdragen för merkostnaderna för arbetstagare i olika yrkesgrupper torde få fastställas efter grova schabloner, vilka kommer att vara svåra att få anpassade till de enskilda fallen. De skattskyldiga, vilka på grund av sitt arbetes speciella karaktär har haft merkostnader av detta slag som väsentligt överstiger schablonbeloppet för yrkesgruppen, kommer att få stora svårigheter att kunna få gehör för ett högre avdrag. Utformningen och framför allt tillämpningen i praktiken av denna bestämmelse bör därför enligt förbundets mening uppmjukas väsentligt, så att inte beskattningsmyndigheterna blir för hårt bundna i sin bedömning av merkostnaderna.

Beträffande förteckningens närmare utformning förutsätter bl. a. LO samt fackförbunden att man får goda möjligheter att medverka. Sven-

ska *sjöfolksförbundet* utgår från att förteckningen upprättas i samråd med arbetsmarknadsparter och inte såsom föreslagits efter samråd med dessa.

Beträffande förteckningens uppläggning uttalar sig bl. a. *länsstyrelserna i Malmöhus och Norrbottens län* för en större utförlighet angående olika yrkesgrupper. *Svenska metallindustriarbetareförbundet* förutser problem vid utarbetandet av den föreslagna förteckningen över yrkesgrupper för vilka schablonavdrag för merkostnaderna skall få göras. Det kommer att bli svårt att på ett rättvisande sätt bestämma ett större antal yrkesgrupper med olika stora schablonavdrag. Förbundet anser därför att yrkesgrupperna bör sammanföras i ett litet antal avdragsgrupper, tre à fem, med inbördes ungefärligen lika stora kostnader. Ett schablonavdrag fastställs sedan per grupp. Enligt *Svenska lantarbetareförbundet* bör förteckningen lämpligen innehålla högt schablonavdrag som täcker stora gruppers kostnader av förevarande slag.

Länsstyrelsen i Malmöhus län anser det nödvändigt med en obligatorisk medverkan från arbetsgivarens sida för att kunna avgöra vilken yrkesgrupp den skattskyldige tillhör. Frågan bör utredas närmare med hänsyn till dess stora praktiska betydelse. Dessutom borde enligt länsstyrelsen texten i deklarationsblanketter eller därtill hörande anvisningar utformas så att därav framgår att skattskyldig, som yrkar avdrag för arbetskläder, skall närmare ange vilket arbete han har utfört. *SHIO* understryker däremot kraftigt RSV:s ståndpunkt att arbetsgivarna inte bör betungas med att lämna ytterligare upplysningar i kontrolluppgifterna. Enligt *SHIO* är företagens uppgiftslämnarplikt redan i dag alltför betungande och måste begränsas och ej utvidgas.

Den avdragsrätt som enligt förslaget undantagsvis kan bli aktuell för bl. a. jordbrukare och rörelseidkare berörs i några yttranden.

Länsstyrelsen i Västmanlands län anser att ytterligare bestämmelser härom bör införas för fullständighetens skull. Länsstyrelsen, liksom *LRF* och *SHIO*, framhåller att sådana regler måste tas in även i 22, 25 och 29 §§ KL. *Kammarrätten i Stockholm* anser att bestämmelser rörande merkostnader för arbetskläder bör, såsom skett med reglerna om avdrag för representation, tas in i anvisningarna till 20 § KL. Även *SACO* kritiserar förslaget i denna del. *Svenska lantarbetareförbundet* avstyrker dock förslaget att egna företagare skall få rätt att få göra sådant avdrag närmast med tanke på risken att dubbla avdrag kan komma att medges.

LO och *Svenska sjöfolksförbundet* påpekar att en ändring även bör ske i anvisningarna till sjömansskattelagen (1958: 295) för att tillförsäkra de ombordanställda samma möjligheter som de som berörs av KL.

Länsstyrelsen i Stockholms län anser att den föreslagna lagstiftningen bör omfatta alla kategorier av avdragsberättigade som har sådana kostnader, således även skådespelare, musiker m. fl.

Föredraganden

Inledning

Skattskyldig som på grund av sitt arbete har haft särskilda kostnader för arbetskläder kan i regel inte få avdrag för sådana kostnader vid inkomsttaxeringen. Sådana kostnader anses vara personliga levnadskostnader som på grund av 20 § kommunalskattelagen (1928: 370), KL, inte är avdragsgilla. I den mån avdrag medges är det fråga om arbetskläder av mer speciell art, såsom skyddshjälm, skyddsskor eller liknande skyddsutrustning som på sätt och vis kan anses vara lika mycket arbetsredskap som arbetskläder.

I konsekvens med att avdrag inte medges för arbetskläder gäller att skattepliktig förmån föreligger när arbetsgivare tillhandahåller arbetskläder kostnadsfritt eller lämnar kontanta bidrag för anskaffande eller underhåll av sådana kläder. Denna skatteplikt är dock inte generell. Skattefrihet föreligger nämligen för vissa förmåner av mindre värde som utgår i annat än pengar (32 § 3 mom. KL). Enligt de anvisningar som riksskatteverket, RSV, har utfärdat är en del förmåner helt skattefria på grund härav. Hit räknas fria överdrags- och skyddskläder. Om arbetsgivaren till nedsatt pris tillhandahåller beklädnad av annat slag än överdrags- och skyddskläder är förmånen härav likaså skattefria om värdet av den inte överstiger 600 kr. för helt år räknat. Däremot föreligger alltid skatteplikt för värdet av helt kostnadsfri beklädnad som inte är överdrags- och skyddskläder.

Att avdrag inte medges för arbetskläder har vid flera tillfällen kritiserats. Det har påpekats att detta leder till en skattemässig olikhet mellan arbetstagare, vilket sammanhänger med följande.

Enligt arbetarskyddslagstiftningen ansvarar arbetsgivaren för att föreskriven skyddsutrustning tillhandahålls arbetstagarna och enligt avtalen mellan arbetsmarknadens parter gäller att arbetsgivaren skall bekosta arbetstagarnas skyddskläder när arbetarskyddsbestämmelserna kräver att viss utrustning skall användas på grund av arbetets art. Det finns emellertid avtal som går längre i detta avseende. Som framgår av det föregående beror skatteeffekterna då på hur förmånerna utgår.

Förmån av arbetskläder till nedsatt pris beskattas i regel inte. Om överdrags- eller skyddskläder tillhandahålls kostnadsfritt sker inte beskattning för detta. För den anställde i stället kontant ersättning för att själv bekosta arbetskläder blir han däremot beskattad för ersättningen. De arbetstagare som själva helt bekostar sina arbetskläder får normalt inte något avdrag för kostnaden.

Under årens lopp har bl. a. i riksdagen lagts fram motioner med yrkanden om ändrad lagstiftning på detta område. Det har å andra sidan pekats på svårigheterna att på ett godtagbart sätt avgränsa de fall där

avdrag för arbetskläder skulle vara motiverat. Hur en avdragsrätt vid taxeringen än utformas uppkommer med nödvändighet betydande tillämpningssvårigheter inte bara för myndigheterna utan också för de skattskyldiga.

RSV har upprättat en promemoria med förslag till avdragsrätt för arbetskläder. Promemorian har överlämnats till finansdepartementet och remissbehandlats.

Förslaget avser inte en allmän avdragsrätt för kostnader för arbetskläder utan innebär endast att avdrag skall medges för dels skyddsutrustning och skyddskläder, dels väsentliga merkostnader för andra slag av arbetskläder. I sistnämnda del föreslås schablonmässigt bestämda avdrag. RSV:s förslag har mottagits positivt av de remissinstanser som företräder löntagarintressen. Remissmyndigheter som företräder skatteadministrationen har däremot framfört åtskilliga invändningar.

För egen del vill jag allmänt uttala följande. Vad angår kostnader för skyddskläder och skyddsutrustningar är dessa av sådan natur att avdrag bör medges. Här är det fråga om en tämligen enhetlig typ av kostnader och avdragsfallen torde inte vara särskilt svårbedömda. RSV:s förslag i denna del har också i regel tillstyrkts eller lämnats utan erinran. F. ö. torde en lagändring på denna punkt få ganska begränsad effekt. Arbetsgivaren tillhandahåller nämligen i regel skyddskläder och skyddsutrustning kostnadsfritt. Där så inte är fallet torde avdrag vid inkomsttaxering redan f. n. medges i viss utsträckning.

Jag tar i detta sammanhang inte upp de fall där arbetstagaren bär uniform i tjänsten eftersom detta leder till besparing av de privata klädkostnaderna. Detsamma gäller arbetskläder av typ frack eller smoking för t. ex. artister. I likhet med RSV anser jag att inte heller sådana inkomsttagares avdragsförhållanden bör behandlas i förevarande sammanhang.

Vad beträffar kostnader för den sålunda avgränsade typen arbetskläder — i fortsättningen, betecknad "övriga arbetskläder" — anser jag att dessa inte i första hand bör beaktas genom regler om avdragsrätt vid inkomsttaxeringen. Hur dessa kostnader skall kompenseras är enligt min mening en fråga som på ett betydligt smidigare sätt bör kunna lösas genom överenskommelser mellan parterna på arbetsmarknaden. Flertalet remissinstanser, liksom f. ö. även RSV, synes ha samma uppfattning. En ordning där arbetsgivarna tillhandahåller fria arbetskläder åt de anställda innebär fördelar även för arbetsgivarna eftersom kostnaderna för sådana kläder inte ingår i underlaget för arbetsgivaravgiften. Emellertid har frågan om arbetskläder ännu inte fått en tillfredsställande lösning avtalsvägen. Det finns därför skäl att under ett övergångsskede söka undanröja mer framträdande orättvisor på området. Den lagstiftning jag kommer att föreslå i det följande bör vara tids-

begränsad. Reglerna bör gälla så lång tid som behövs för att arbetstagare och arbetsgivare skall kunna träffa avtal på området. Tre år bör vara tillräckligt i detta hänseende.

Av betydelse i sammanhanget är även följande. De kostnader för arbetskläder som kan tänkas uppkomma i de enskilda fallen är typiskt sett av ganska måttlig omfattning. De genomsnittliga kostnaderna kan självfallet variera mellan olika yrkesgrupper men den fördyring, som vissa arbetstagare får vidkännas utöver kostnader för skyddskläder och liknande, torde sällan överstiga 200—500 kr. per år. Avdragsfrågan rör ett stort antal skattskyldiga. Statskontoret har i sitt remissyttrande räknat med att RSV:s förslag avser minst 200 000 deklaranter. Skatteadministrationen är i dag pressad av arbetsuppgifter och från många håll framförs önskemål om långtgående förenklingar av skattesystemet. Enligt direktiven för 1972 års skatteutredning är det en uppgift för kommittén att söka minska avdragsfloran. Nu nämnda omständigheter talar för att den provisoriska lösningen av avdragsrätten för övriga arbetskläder bör innehålla schabloner för beräkning av avdragen.

Alla — såväl löntagare som andra skattskyldiga — har utgifter för kläder som slits i arbetet. Att genom en allmän avdragsrätt söka dra en gräns mellan sådana utgifter som utgör en vanlig levnadskostnad och därför bör bäras av den skattskyldige och sådana som kan sägas hänförliga till arbete skulle leda till en komplicerad av skattesystemet som enligt en utbredd uppfattning bör undvikas. Den enligt min mening enda framkomliga vägen är därför att man försöker ange sådana arbeten som normalt sett medför ett kraftigt ökat slitage av arbetskläder, som arbetsgivaren inte tillhandahåller kostnadsfritt. — Avdragsrätten bör således avse de grupper som får vidkännas typiskt sett högre utgifter än vad som kan sägas vara normalt.

Jag föreslår att ett enhetligt avdragsbelopp införs och att detta skall få utnyttjas endast av arbetstagare som har sådana arbetsuppgifter att de regelmässigt måste vidkännas mer påtagliga kostnader för arbetskläder. Avdraget skall inte medges om arbetsgivaren tillhandahåller arbetskläder eller på annat sätt bestrider kostnaderna härför. Med denna uppläggning behöver inte heller bestämmelserna om skattefrihet för vissa förmåner av mindre värde ändras.

Avdragsrättens närmare utformning

Skyddsutrustning och skyddskläder

Kostnader för skyddsutrustning och skyddskläder bör berättiga till avdrag med fulla belopp. Den definition av denna kategori som RSV föreslår bygger på arbetarskyddslagstiftning och bör i huvudsak godtas. Till skyddsutrustning för anställd räknas bl. a. hjälm, skyddsglasögon,

hörselskydd. Skyddshandskar och skyddsbyxor som är särskilt utformade för att hindra mekaniska skador får närmast ses som skyddskläder. Det är här fråga om sådant som knappast brukar betecknas som kläder. Skyddskläderna skall för att vara avdragsgilla ha särskilda skyddsegenskaper som skyddar bäraren mot frätande ämnen, skaderisker i arbetet eller väta, värme och kyla som i huvudsak beror på arbetsplatsens beskaffenhet och inte på klimatförhållanden. Tillhandahåller arbetsgivaren utrustning av förevarande slag skall detta värde liksom f. n. inte beskattas hos arbetstagaren. Jag vill betona att med skyddskläder enbart förstås kläder som har särskilda egenskaper av nyss nämnt slag. Hit hör således inte vanliga skyddsrockar eller arbetsoveraller. En förutsättning för att avdrag skall medges är naturligtvis att skyddsutrustningen resp. skyddskläderna varit nödvändiga för tjänstens fullgörande. Kostnaderna beaktas inte genom schablonavdrag utan envar skattskyldig får på sedvanligt sätt ange vilka utgifter av detta slag som han har haft.

Övriga arbetskläder

Den närmare avgränsningen av de fall där kostnader för övriga arbetskläder skall föranleda avdrag bör ske enligt följande. Avgörande skall vara att arbetets art vållar arbetstagaren påtagliga merkostnader för arbetskläder. Som jag har framhållit i det föregående måste man här arbeta med tämligen grova schabloner.

Arbetskläder för åtskilliga yrkesgrupper faller helt utanför den föreslagna lagstiftningen. Hit hör arbetskläder för kontorspersonal och liknande, liksom sjukhuspersonal, butiksanställda, vanliga lagerarbetare samt personal inom hotell- och restaurangnäringarna eller inom andra serviceyrken. Gemensamt för dessa grupper är att de arbetskläder som använts utgörs av skyddsrockar eller överdragskläder utan speciella egenskaper och att bärarnas arbete inte kan sägas vara sådant att kläderna utsätts för ett onormalt slitage, som typiskt sett medför påtagliga merkostnader. Klädkostnaderna är alltså inte avdragsgilla. Däremot beskattas inte arbetstagaren om arbetsgivaren tillhandahåller skyddsrockar eller liknande kostnadsfritt — detta bör alltså anses vara en skattefri förmån av mindre värde.

De kategorier arbetstagare som bör komma i fråga för avdragsrätten bör regelmässigt ha tyngre kroppsarbeten med avsevärt större klädslitage än andra yrkesgrupper. Som exempel på grupper som i regel bör medges avdrag vill jag nämna skogsarbetare, svetsare, fräsare, plåtslagare, anläggningsarbetare och arbetare inom den kemisk-tekniska industrin. Åtskilliga gränfall finns. Som exempel kan nämnas montörer, elinstallatörer och därmed jämställda. Avdrag är här många gånger motiverat men åtskilliga i dessa yrkesgrupper har inte kostnader för arbetskläder som är onormalt höga.

Den nu diskuterade mer begränsade avdragsrätten måste givetvis ses mot bakgrunden av den tidigare generella avdragsrätten för skyddsutrustning m. m. Som framgår av det exempel som RSV redovisat i sin promemoria är en inte ringa del av t. ex. skogsarbetares kostnader av den sistnämnda typen.

Som jag redan har nämnt bör avdragsrätten ges en schablonartad utformning. De olika arbetstagargrupper som kan komma i fråga för avdragsrätt kan inte bestämmas i lagtext. De grundläggande beskrivningarna bör däremot anges i KL. RSV bör åläggas att efter samråd med berörda arbetsmarknadsparter upprätta en förteckning över de arbetstagargrupper som typiskt sett kan antas ha mer väsentliga kostnader för övriga arbetskläder. Vid denna bedömning skall självfallet hänsyn tas till vad arbetsgivarna normalt har att bekosta eller tillhandahålla.

Arbetstagare som hör till yrkesgrupp som tagits upp i sådan förteckning bör vid inkomsttaxeringen medges avdrag med schablonbelopp. Någon prövning av om arbetstagaren i varje enskilt fall har haft motsvarande utgifter är inte praktiskt genomförbar. Den som yrkat avdrag måste dock vid förfrågan från taxeringsnämnd vara beredd att styrka att han haft kostnader, som inte understiger det yrkade avdraget. En tämligen restriktiv tillämpning av de föreslagna bestämmelserna bör iakttas när det gäller avdragsyrkanden från skattskyldiga som inte hör till någon yrkesgrupp som inte finns med i den nämnda förteckningen. Om arbetstiden som avdraget avser varat väsentligt mindre än ett år bör avdraget jämkas.

Med ledning av det material som har redovisats i RSV:s promemoria angående kostnader för arbetskläder inom olika branscher liksom rörande omfattning av vad arbetsgivaren brukar tillhandahålla av arbetskläder enligt avtalen bör schablonavdraget bestämmas till 300 kr. Detta belopp bör framgå av lagtext. I RSV:s förteckning upptas sådana arbetstagargrupper som typiskt sett får vidkännas relativt höga kostnader för arbetskläder. Fall kan givetvis tänkas där någon, som inte återfinns i förteckningen, yrkar avdrag. Avdraget får givetvis även i sådant fall inte överstiga 300 kr.

Mitt förslag innebär att de arbetstagare som har haft icke oväsentligt högre kostnader för övriga arbetskläder än normalt skall medges ett avdrag med 300 kr. för år räknat. RSV skall efter samråd med berörda arbetsmarknadsparter upprätta en förteckning över hithörande arbetsgrupper. Avdragsrätten är begränsad till 1976—1978 års taxeringar.

Den allmänna principen bör alltså vara den att kostnader för arbetskläder anses vara en inte avdragsgill levnadskostnad. Den avdragsrätt som jag har föreslagit är ett provisorium under en begränsad tid i avvaktan på en lösning avtalsvägen. En motsvarande ordning finns inte för rörelseidkare eller jordbrukare. Med tanke på de arbetsuppgifter som i regel är aktuella för företagarna och den begränsade tiden för

avdragsrätten har den inte så stor praktisk betydelse för dessa inkomsttagare. Inte heller när ett företag eller jordbruk bedrivs i bolagsform och ägaren uppbar lön från bolaget bör avdragsrätt komma i fråga, eftersom man här kan utgå från att arbetsgivaren typiskt sett bör svara för kostnaderna.

Det kan ifrågasättas om avdragsrätt för arbetskläder bör medges även sjömän. Detta anser jag emellertid inte påkallat. Enligt de avtal som berör de ombordanställda tillhandahåller arbetsgivaren arbetskläder i de fall arbetet är mycket smutsande eller annars av speciell art. I övrigt får de ombordanställda själva bekosta sina arbetskläder. Bland dessa fall synes inte föreligga sådana som självklart kan jämföras med de yrkesgrupper för vilka jag har föreslagit avdragsrätt för övriga arbetskläder. Jag vill också hänvisa till den höjning av omkostnadsavdraget vid sjömansbeskattningen som föreslagits i annat sammanhang.

Hemställen

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att antaga inom finansdepartementet upprättat förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen (1928: 370).

Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att antaga det förslag som föredraganden har lagt fram.

